

شرط اول اخلاق حوصله و پایداری است / آداب تعلیم و تعلم

مهدی محقق گفت: آن کسی که ادب نفس نداشته باشد نمی تواند ادب کسب را هم به دست آورد. این دو باید با هم توأم باشند و از هم جدا نیستند.

مهدی محقق گفت: آن کسی که ادب نفس نداشته باشد نمی تواند ادب کسب را هم به دست آورد. این دو باید با هم توأم باشند و از هم جدا نیستند.

به گزارش خبرنگار مهر، نشست اخلاق پژوهش به مناسبت هفته پژوهش عصر روز گذشته در انجمن آثار و مفاخر فرهنگی برگزار شد.

حسن بلخاری رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در ابتدای این نشست گفت: پرداختن به موضوع اخلاق پژوهش دلایلی دارد که یکی از مهمترین آنها این است که ما در عصری زندگی می کنیم که پژوهش و اخلاق جایگاه خود را در جامعه از دست داده اند و متأسفانه دامن دانشگاه ها و محافل آکادمیک را هم گرفته است.

استاد دانشگاه تهران با بیان اینکه اخلاق یک تعریف کلی دارد، تصریح کرد: اخلاق شامل آراستن و پیراستن است که در تعریف جامع و کلی از آن، اخلاق شامل آراستن نفس است به فضایل ولی همزمان پیراستن هم است و هیچ کس نمی تواند به اخلاق برسد مگر با آراستن فضائل.

رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در ادامه سخنان خود اظهار داشت: ما در تاریخ تمدن خود برای هر حرفه و پیشه ای یک فتوت نامه داشته ایم. برای مثال آهنگران فتوت نامه داشتند یکی از کارهای ما در جوامع گذشته برای مشاغل نوشتن فتوت نامه ها بوده است که بسیار هم زیبا است و از نظر اخلاقی نکات مهمی را یادآور می شدند. این فتوت نامه ها مبنای صحت اخلاق در صنف ها بوده اند که اکنون به افسانه ها پیوسته اند. متأسفانه اکنون در مقابل دانشگاه های ما، پایان نامه می فروشند که اینجا باید پرسید اخلاق در کجاست؟

وی افزود: امروز به اخلاق در پژوهش به شدت نیازمندیم تا به نوعی بر پایان نامه فروشی ها و جعل مدارک غلبه کنیم.

بلخاری در ادامه سخنان خود با بیان اینکه شرایط ایجاد و فضائل اخلاقی پژوهش چیست؟ تأکید کرد: در سوره کهف آیه ای داریم که حضرت موسی (ع) نزد حضرت خضر می آیند و می خواهند شاگرد ایشان شوند. در این راه دو نکته بسیار اهمیت دارد یک، طلب و دو، استاد. استاد چالش اصلی موضوع را می داند و آینده قلمرو آن را مشخص می کند به همین دلیل استادان و بزرگان باید آینده نگری داشته باشند. ویژگی خضر هم در این آیات این است که خبر از آینده دارد و به آینده اشراف دارد. ما هم برای نشان دادن راه آینده به استاد نیاز داریم.

وی در پایان تصریح کرد: پژوهش آداب دارد که مهمترین آن اخلاق است که می گوید باید نسبت به آنچه می گوئیم متعهد باشیم که متأسفانه ما از آن بسیار فاصله گرفته ایم که انشاءالله به مسیر اصلی آن بازگردیم.

کلید گنج نیکی، خلق و خوی خوب است

در ادامه این نشست مهدی محقق پژوهشگر و محقق فلسفه درباره هفته پژوهش و موضوع پژوهش در اخلاق خاطرنشان کرد: کلمه اخلاق از کلمات کلیدی در فرهنگ اسلام است که اولاً در قرآن کریم آمده و خداوند خطاب به پیغمبرش می کند که دارای خلق عظیم است. یعنی دارای خلق و خویی بزرگ است. پیغمبر هم فرمودند من مبعوث شدم تا مکارم اخلاق را زنده کنم. بنابراین در مراکز علمی و دانشگاه ها باید فضائل اخلاقی حاکم باشد.

محقق افزود: دانشمندان مختلف، کتابهای متعددی نوشته اند برای آداب تعلیم و تعلم که این آداب را چه در نوشته های دانشمندان شیعه و چه اهل تسنن می توان دید. این آداب و ادب در فرهنگ ما مزیتش این است که کلمه ای است مشترک بین ادب کسب و ادب نفس. ادب کسب آن چیزی است که در دانشگاه و مدرسه، انسان را کسب می کند و ادب نفس آن چیزی است که انسان از آداب انسانی در می یابد. در فرهنگ ما هر دو با هم آمده است. چون آن کسی که ادب نفس نداشته باشد نمی تواند ادب کسب را هم به دست آورد. این دو باید با هم توأم باشند و از هم جدا

این پژوهشگر فلسفه تصریح کرد: با توجه به اینکه اشاره فرمودند رساله های دانشگاهی خرید و فروش می شوند این واقعا برای جامعه ما با این همه سابقه علمی، ننگ است چرا که زمانی ما در علم، حرف اول را می زدیم و این یعنی این مملکت محکوم به جعل است و گذشت آن زمانی که ابوریحان، ابوعلی و ... هزاران نفر از عالمان را داشتیم و به آنها افتخار می کردیم.

در ادامه این نشست اصغر دادبه عضو هیئت علمی انجمن آثار و مفاخر فرهنگی به ارائه سخنانی با موضوع اخلاق و پژوهش پرداخت و گفت: در کتابهای روش شناسی خوانده اید که محقق باید ویژگی های خاصی داشته باشد که به ویژگی های پیدا و ناپیدا تقسیم می شود. ویژگی های پیدا امری بدیهی است و دستورالعمل هایی که در کتابهای روش شناسی در باب یک محقق ذکر شده است. همه آنها تأکیدهایی داشته اند بر اینکه محقق باید روش داشته باشد و اگر روش نداشته باشد راه به جایی نخواهد برد. اما در کنار این صفات پیدا، یک سلسله صفات ناپیدا هم وجود دارد که اگر محقق آن صفات را نداشته باشد به سرمنزل مقصود که هدف تحقیق و پژوهش است، نخواهد رسید.

وی افزود: بدون تردید یک محقق را می توان به عاشق تشبیه کرد و موضوع تحقیق را به معشوق. اگر چنین رابطه ای برقرار نباشد همان کاسبی است و فرقی نمی کند. اگر این حس و رابطه بین محقق و تحقیق برقرار نباشد اصلا اسم محقق را بی جهت محقق گذاشته اند. این رابطه، رابطه مجنون و لیلی است که شرط اول قدم در تحقیق است که اگر این شرط اول نباشد کار لنگ است. موضوع تحقیق را اگر محقق به مثابه معشوق خود نبیند راه به جایی نمی برد.

دادبه در ادامه تصریح کرد: اگر عشق در تحقیق باشد، اخلاق هم هست. شرط اول اخلاق حوصله و پایداری کردن و تا آخر دنبال تحقیق بودن است و اگر آن عشق وجود داشته باشد امانتداری نیز است. اگر اخلاقی که از آن حرف می زنیم همراه با استعداد و عشق نباشد، این اخلاق نمی تواند به وجود بیاید. کسی که پایان نامه می خرد با شیوه های غلطی که در تحقیق و اخلاق تحقیق معنا ندارد به کار می گیرد. ما دو مکتب معروف داریم، یکی مکتب سرعت است به پیشوایی سعید نفیسی و دیگری مکتب دقت به پیشگامی علامه قزوینی. این دو را به هم آمیختن در وجود برخی از بزرگان نایاب، کمیاب و ارجمند است.

عضو هیئت علمی انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در پایان خاطرنشان کرد: اخلاق در حیطه کاری باعث می شود که دیگر نه دروغ بگوییم، نه بی انصافی کنیم و نه خیلی از کارهای دیگر را انجام دهیم. بلکه تصمیم کارمان شویم و با حوصله و دقت آن را به سرانجام برسانیم.